

01/03/2011 14:12

Jan Dus (15.3.1903 - 24.8.1995)

Jan Dus prožil v Kutné Hoře 29 let jako evangelický farář. Je to období zarámované dvěma událostmi, které utvářejí i celé nejnovější dějiny našeho národa. Nastupoval 1. září 1939, cestou se dověděl o napadení Polska nacistickým Německem, začínala světová válka. Když odcházel do důchodu, kázal - naposledy jako kutnohorský farář - v neděli po 21. srpnu 1968, skončilo Pražské jaro '68.

Rodák z Plzně, kde prožil dětství a kde maturoval, se rozhodl pro studium evangelické teologie. Patřil k prvním studentům právě vzniklé evangelické Husovy bohoslovecké fakulty v Praze. Jeho rozhled obohatily i pobyty na teologických fakultách v Basileji, Curychu, Paříži a Chicagu. Po krátkém působení v Brně a desetileté farářské práci v Hronově přijímá pozvání do Kutné Hory. Přichází sem už celá pětičlenná rodina. Jan Dus navazuje na práci svého předchůdce Viktora Szalatnaye. Válečné období kupodivu přispělo k rozšíření práce i do Miskovic a do Malína. Tamější podvečerní biblická shromáždění lidi spojovala a stala se pro ně podporou v nepřízní válečných událostí. Díky novému faráři byly navázány i užší styky s nynější Církví bratrskou a s Církví československou.

Všechny tři církve uspořádaly v květnu 1945 bohoslužby díkčinění za mír a osvobození v parku pod Vlašským dvorem. Farář Dus při nich kázal na text: "Většího milování nad to žádný nemá, než aby život svůj položil za přátele své". Spolu se sborem se v následujících měsících jednoznačně ohradili proti krutému zacházení s německými běženci a osobně se nasadil proti veřejným popravám odsouzených kolaborantů.

Politický převrat v roce 1948 znamenal zlom a omezení činnosti církve, projevoval se tlak viditelný i skrytý. Řada členů sboru byla odsouzena a vězněna v tzv. německíádě, jak byla pojmenována protirežimní akce třetího odboje na Kutnohorsku. Postupně ustávala výuka na školách, když před tím během války farář Dus se spolupracovníky vyučovali až 260 žáků a studentů. Všeomžná omezení stlačovala křesťany za zdi kostela a omezovala vlastní farářské povolání.

Ve městě byl Jan Dus znám jako dobrý znalec a propagátor myšlenek T.G.Masaryka. Nepropagoval "tatíčkovství", odkazoval vždy k Masarykovým důrazům na pravdu a na opravdovost a zásadovost života. "Přijal úkol zprostředkovávat poznání Masarykova poselství lidem v církvi i mimo ni. Odmítání ateismu a otevírání prostoru pro duchovní život, boj proti antisemitismu, zápas o svobodu svědomí a o spravedlnost ve všech vztazích, to byl vklad do budoucnosti státu a velká pomoc těm, kdo dosud podléhali předsudkům, pověrám a povrchnosti". Tak to zaznělo v pořadu Pocta přáteli při Ortenově Kutné Hoře 1999.

Když byl v říjnu 1948 podruhé odhalován před Vlašským dvorem Masarykův pomník, byl hlavním řečníkem, protože oslovení politici již neměli v atmosféře po únorovém zvratu odvalu veřejně se k Masarykovi přihlásit. A řada z nás slyšela jeho výraznou promluvu, když byla socha před Vlašským dvorem odhalována potřetí, v říjnu 1991: "...nemám na mysli ani tolik ten kovový, jistěže krásný a pevný pomník. Spíš myslím na ty živé pomníky, pomníky v srdcích těch, kteří se TGM učí znát, studují ho, poznávají ho, čtou ho, aby byl jako živý mezi námi...", tak promluvil spatra, jasně a srozumitelně - v osmaosmdesáti letech!

Byl to vzdělaný evangelický teolog, ale jeho řeč nebyla nijak dogmatická. Nedal se svazovat církevní autoritou, i když byl plně zakotven v živé protestantské víře a naplno orientován etickým smyslem českých dějin od Husa přes Komenského k Palackému a Masarykovi. Dvakrát byl zvolen konseniorem ve své církvi, tedy členem vedení širší oblasti, tzv. seniorátu; státní souhlas k volbě seniorem mu totiž v šedesátých letech udělen nebyl. V té době však byl dlouholetým předsedou Svazu českobratrského evangelického duchovenstva, profesní organizace evangelických farářů. Svaz byl později, v roce 1974, státem rozpuštěn.

Po odchodu do důchodu prožili s manželkou dalších více než dvacet pět let u dcery v Praze, přes léto vždy na chalupě v Libchyni v Orlických horách. Často se ještě vracel do Kutné Hory a kázal v evangelickém sboru. Sepsal také kroniku svého působení coby kutnohorský farář; zachycuje v ní mnoho zajímavých dokladů o situaci ve městě za války i v padesátých a šedesátých letech. Zemřel koncem srpna 1995, přesně osm měsíců po své manželce, ve věku více než 92 let. Pohřben je v Hronově, kde jako mladý farář působil.

Zajímavé je jeho srovnání Jany z Arku a Jana Husa, které napsal jako hronovský farář pro časopis Český bratr už v roce 1931. Stať byla s řadou dalších příspěvků přetištěna v roce 2009, jako stále aktuální, ve 3. vydání knihy Evy Kantůrkové "Jan Hus". V článku "Jana a Jan" tehdy osmadvacetiletý teolog dovozuje: "Oba zemřeli jako kacíři. Jana z Arku se dovolávala hlasů v sobě, které ji řídily. Jan Hus se dovolával Bible, nikoli hlasů. Právě tím Jan reformátor přerůstá svou jmenovkyni Janu světici. Jana jako světice je povýšena do panteonu mlčících mrtvých. Jan jako reformátor sám ustupuje a menší se, aby slovo Pravdy, jím otevřené a věrně dosvědčené, tím mocněji rostlo a živé znělo zemí na věky".

V Kutné Hoře prožil Jan Dus téměř třetinu života. Většinu té doby zabírají nelehká léta dvou totalitních ideologií. Přesto jeho působení bylo k dobrému, ba k požehnání mnohým, jak v evangelické církvi, tak v našem městě. Však to bylo oceněno, když byl v roce 1993 při svých 90. narozeninách jmenován čestným občanem Kutné Hory.

Jaroslav Fér

Psáno pro Krásné město, 3/2010